

ఓమ్

అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ప్రథమస్తంభః

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్మణః ।
 ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి ॥ 1.1 ॥

దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చిక్రీర్షన్ కర్మ వానరః ।
 సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాంపతిరివాబభౌ ॥ 1.2 ॥

అథ వైడూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః ।
 ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్ ॥ 1.3 ॥

ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమానురసా పాదపాన్ హరన్ ।
 మృగాంశ్చ సుబాహున్నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ ॥ 1.4 ॥

నీలలోహితమాఞ్జీష్ఠపత్రవర్ణైః సితాసితైః ।
 స్వభావవిహితైశ్చిత్రైర్ధాతుభిః సమలంకృతమ్ ॥ 1.5 ॥

కామరూపిభిరావిష్టమభీక్ష్యం సపరిచ్ఛిదైః ।
 యక్షకిన్నరగంధర్వైర్దేవకల్పైశ్చ పన్నగైః ॥ 1.6 ॥

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే ।
 తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర హ్రదే నాగ ఇవాబభౌ ॥ 1.7 ॥

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే ।
 భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్ ॥ 1.8 ॥

అంజలిం ప్రాఙ్ముఖః కృత్వా పవనాయాత్మయోనయే ।
 తతోఽభి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్ ॥ 1.9 ॥

ప్లవంగప్రవరైర్భ్రష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః ।
 వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు ॥ 1.10 ॥

నిష్ప్రమాణశరీరస్సన్ లిలంఘయిషురర్ణవమ్ ।
 బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్ ॥ 1.11 ॥

స చచాలాచలశ్చాపి ముహూర్తం కపిపీడితః ।
 తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ ॥ 1.12 ॥

తేన పాదపముక్తేన పుష్పౌఘేణ సుగంధినా ।
 సర్వతస్సంవృతశ్చైలో బభౌ పుష్పమయో యథా ॥ 1.13 ॥

తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానస్య పర్వతః ।
 సలిలం సంప్రసుస్రావ మదం మత్త ఇవ ద్విపః ॥ 1.14 ॥

పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః ।
 రీతీర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః ॥ 1.15 ॥

ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనశ్శిలాః ।
మధ్యమే నార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః ॥ 1.16 ॥
గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః ।
గుహావిష్టాని భూతాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః ॥ 1.17 ॥
స మహాసత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః ।
ప్యథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ ॥ 1.18 ॥
శిరోభిః పృథుభిః సర్పా వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః ।
వమంతః పావకం ఘోరం దదంశుర్దశనైశ్శిలాః ॥ 1.19 ॥
తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః ।
జజ్జ్వలుః పావకోద్దీప్తా బిభిదుశ్చ సహస్రధా ॥ 1.20 ॥
యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్ జాతాని పర్వతే ।
విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుశ్శమితుం విషమ్ ॥ 1.21 ॥
భిద్యతేఽయం గిరిర్భూతైరితి మత్త్వా తపస్వినః ।
త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైస్సహ ॥ 1.22 ॥
పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనమ్ ।
పాత్రాణి చ మహార్హాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్ ॥ 1.23 ॥

లేహ్యోనుచ్ఛావచాన్భక్ష్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ ।
ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్పరూన్ ॥ 1.24 ॥
కృతకంఠగుణాః క్షీబా రక్తమాల్యానులేపనాః ।
రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే ॥ 1.25 ॥
హారనూపురకేయూరపారిహార్యధరాస్త్రియః ।
విస్మితాస్సస్మితాస్తస్థురాకాశే రమణైస్సహ ॥ 1.26 ॥
దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః ।
సహితాస్తస్థురాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చపర్వతమ్ ॥ 1.27 ॥
శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమృషీణాం భావితాత్మనామ్ ।
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽమృరే ॥ 1.28 ॥
ఏష పర్వతసంకాశో హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
తితీర్షతి మహావేగః సముద్రం మకరాలయమ్ ॥ 1.29 ॥
రామార్థం వానార్థం చ చికిర్షన్ కర్మదుష్కరమ్ ।
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి ॥ 1.30 ॥
ఇతి విద్యాధరాశ్రుత్వా వచస్తేషాం మహాత్మనామ్ ।
తమప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభమ్ ॥ 1.31 ॥

దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చాచలోపమః ।
 ననాద సుమహానాదం సుమహానివ తోయదః ॥ 1.32 ॥
 ఆనుపూర్వ్యేణ వృత్తం చ లాంగూలం రోమభిశ్చితమ్ ।
 ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్ ॥ 1.33 ॥
 తస్య లాంగూలమావిధమాత్తవేగస్య పృష్ఠతః ।
 దద్యుశే గరుడేనేవ హ్రియమాణో మహోరగః ॥ 1.34 ॥
 బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసన్నిభౌ ।
 ససాద చ కపిః కట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ ॥ 1.35 ॥
 సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాన్ తథైవ చ శిరోధరామ్ ।
 తేజస్సత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్ ॥ 1.36 ॥
 మార్గమాలోకయన్ దూరాదూర్ధ్వం ప్రణిహితేక్షణః ।
 రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్ ॥ 1.37 ॥
 పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః ।
 నికుంచ్య కర్ణౌ హనూమానుత్పతిష్యన్ మహాబలః ।
 వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 1.38 ॥

యథా రాఘవనిర్ముక్తశ్శరశ్చ్యసనవిక్రమః ।
 గచ్ఛేత్తద్వద్గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితామ్ ॥ 1.39 ॥
 న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజామ్ ।
 అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్ ॥ 1.40 ॥
 యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామ్యకృతశ్రమః ।
 బద్ధ్వా రాక్షసరాజానం సమానేష్యామి రావణమ్ ॥ 1.41 ॥
 సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా ।
 సమానేష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణామ్ ॥ 1.42 ॥
 ఏవముక్త్యా తు హనూమాన్ వానరాన్వానరోత్తమః ॥ 1.43 ॥
 ఉత్పాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ ।
 సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః ॥ 1.44 ॥
 సముత్పతతి తస్మింస్తు వేగాత్తే నగరోహిణః ।
 సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుస్సమంతతః ॥ 1.45 ॥
 స మత్తకోయష్టిబకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః ।
 ఉద్వహన్నూరువేగేన జగామ విమలేఽంబరే ॥ 1.46 ॥

ఊరువేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయుః |
 ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః || 1.47 ||
 తమూరువేగోన్మథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః |
 అనుజగ్ముర్హనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్ || 1.48 ||
 సుపుష్పితాగ్రైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః |
 హనూమాన్ పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః || 1.49 ||
 సారవంతోఽథ యే వృక్షాన్యమజ్జన్ లవణాంభసి |
 భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే || 1.50 ||
 స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిస్సాఙ్కురకోరకైః |
 శుశుభే మేఘసఙ్కాశః ఖద్యోతైరివ పర్వతః || 1.51 ||
 విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః |
 అవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాస్సుహృదో యథా || 1.52 ||
 లఘుత్వేనోపపన్నం తద్విచిత్రం సాగరేఽపతత్ |
 ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితమ్ || 1.53 ||
 తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః || 1.54 ||

పుష్పౌఘేణానుబద్ధేన నానావర్ణేన వానరః |
 బభౌ మేఘ ఇవాకాశే విద్యుద్గణవిభూషితః || 1.55 ||
 తస్య వేగసమాధూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత |
 తారాభిరభిరామాభిరుదితాభిరివాంబరమ్ || 1.56 ||
 తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ |
 పర్వతాగ్రాద్వినిష్క్రాంతౌ పశ్చాస్యావివ పన్నగౌ || 1.57 ||
 పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలం మహార్ణవమ్ |
 పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః || 1.58 ||
 తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః |
 నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలౌ || 1.59 ||
 పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమణ్డలే |
 చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివోదితౌ || 1.60 ||
 ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ |
 సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా తత్సూర్యమణ్డలమ్ || 1.61 ||
 లాంగూలం చ సమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే |
 అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్చితః || 1.62 ||

లాంగూలచక్రేణ మహాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః ।
 వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః ॥ 1.63 ॥
 స్ఫిగ్దేశేనాభితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః ।
 మహతా దారితేనేవ గిరిరైరికధాతునా ॥ 1.64 ॥
 తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్ ।
 కక్షాంతరగతో వాయుర్జీమూత ఇవ గర్జతి ॥ 1.65 ॥
 ఖే యథా నిపతంతు్యల్కా హ్యుత్తరాంతాద్వినిఃసృతా ।
 దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః ॥ 1.66 ॥
 పతత్పతంగసంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః ।
 ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా ॥ 1.67 ॥
 ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా ।
 సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్తదా కపిః ॥ 1.68 ॥
 యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః ।
 స స తస్యోరువేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్మ్యతే ॥ 1.69 ॥
 సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్షణామ్ ।
 అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుష్పవే స మహాకపిః ॥ 1.70 ॥

కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిఃసృతః ।
 సాగరం భీమనిర్ఘోషం కంపయామాసతుర్భృశమ్ ॥ 1.71 ॥
 వికర్షన్నూర్మిజాలాని బృహంతి లవణాంభసి ।
 పుష్పవే కపిశార్దూలో వికిరన్నివ రోదసీ ॥ 1.72 ॥
 మేరుమందరసంకాశానుద్ధతాన్ స మహార్ణవే ।
 అతిక్రామన్మహావేగః తరంగాన్ గణయన్నివ ॥ 1.73 ॥
 తస్య వేగసముద్ధూతం జలం సజలదం తదా ।
 అంబరస్థం విబభ్రాజ శారదాభ్రమివాతతమ్ ॥ 1.74 ॥
 తిమినక్రఝషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా ।
 వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణామ్ ॥ 1.75 ॥
 ప్లవమానం సమీక్ష్యాథ భుజంగాః సాగరాలయాః ।
 వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణ ఇతి మేనిరే ॥ 1.76 ॥
 దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా ।
 ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరాఽభవత్ ॥ 1.77 ॥
 శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ ।
 తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా లవణాంభసి ॥ 1.78 ॥

శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః ।
 వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః ॥ 1.79 ॥
 యేనాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః ।
 తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః ॥ 1.80 ॥
 ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్ ।
 హనుమాన్ మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా ॥ 1.81 ॥
 పాణ్డురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ ।
 కపినాఽఽకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే ॥ 1.82 ॥
 ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః ।
 ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్మితే ॥ 1.83 ॥
 ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవంగం త్వరితం తదా ।
 వవర్షుః పుష్పవర్షాణి దేవగంధర్వదానవాః ॥ 1.84 ॥
 తతాప న హి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరోత్తమమ్ ।
 సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే ॥ 1.85 ॥
 ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా ।
 జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో మహశౌజసమ్ ॥ 1.86 ॥

నాగాశ్చ తుష్టువుర్యక్షా రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః ।
 ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమమ్ ॥ 1.87 ॥
 తస్మిన్ ప్లవగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి ।
 ఇక్ష్యాకుకులమానార్థీ చింతయామాస సాగరః ॥ 1.88 ॥
 సాహాయ్యం వానరేన్ద్రస్య యది నాహం హనూమతః ।
 కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్ ॥ 1.89 ॥
 అహమిక్ష్యాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః ।
 ఇక్ష్యాకుసచివశ్చాయం నావసీదితుమర్హతి ॥ 1.90 ॥
 తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః ।
 శేషం చ మయి విశ్రాంతః సుఖేనాతిపతిష్యతి ॥ 1.91 ॥
 ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్రశ్చన్నమమ్భుసి ।
 హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమమ్ ॥ 1.92 ॥
 త్వమిహాసురసంఘానాం పాతాళతలవాసినాం ।
 దేవరాజ్ఞా గిరిశ్రేష్ఠ పరిఘః సన్నివేశితః ॥ 1.93 ॥
 త్వమేషాం జాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతామ్ ।
 పాతాళస్యాఽప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి ॥ 1.94 ॥

తిర్యగూర్ణమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైలవర్ధితుమ్ ।
 తస్మాత్సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమ ॥ 1.95 ॥
 స ఏష కపిశార్దూలస్త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్ ।
 హనూమాన్ రామకార్యార్థం భీమకర్మా ఖమాప్లుతః ॥ 1.96 ॥
 అస్య సాహ్యం మయా కార్యమిక్ష్వాకుకులవర్తినః ।
 మమ హీక్ష్వాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ ॥ 1.97 ॥
 కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్ ।
 కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్ ॥ 1.98 ॥
 సలిలాదూర్ణముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్వయి ।
 అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః ॥ 1.99 ॥
 చామీకరమహానాభ దేవగన్ధర్వసేవిత ।
 హనూమాంస్త్వయి విశ్రాంతస్తతశ్శేషం గమిష్యతి ॥ 1.100 ॥
 కాకుత్స్థస్యానృశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్ ।
 శ్రమం చ ప్లవగేన్ద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి ॥ 1.101 ॥
 హిరణ్యనాభో మైనాకో నిశమ్య లవణామ్బుసః ।
 ఉత్పాత జలాత్తూర్ణం మహోద్రుమలతాయుతః ॥ 1.102 ॥

స సాగరజలం భిత్వా బభూవాభ్యుత్థితస్తదా ।
 యథా జలధరం భిత్వా దీప్తరశ్మిర్దివాకరః ॥ 1.103 ॥
 స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వతస్సలిలావృతః ।
 దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః ॥ 1.104 ॥
 శాతకుమ్భనిభైశ్శృంగైః సకిన్నరమహోరగైః ।
 ఆదిత్యోదయసంకాశైరాలిఖద్భిరివామ్బరమ్ ॥ 1.105 ॥
 తప్తజామ్బూనదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః ।
 ఆకాశం శస్త్రసంకాశమభవత్కాఞ్చనప్రభమ్ ॥ 1.106 ॥
 జాతరూపమయైః శృంగైర్భ్రాజమానైః స్వయంప్రభైః ।
 ఆదిత్యశతసంకాశస్సోఽభవద్గిరిసత్తమః ॥ 1.107 ॥
 తముత్థితమసంగేన హనూమానగ్రతః స్థితమ్ ।
 మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః ॥ 1.108 ॥
 స తముచ్చితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః ।
 ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః ॥ 1.109 ॥
 స తదా పాతితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః ।
 బుద్ధ్యా తస్య కపేర్వేగం జహర్ష చ ననన్ద చ ॥ 1.110 ॥

తమాకాశగతం వీరమాకాశే సముపస్థితః ।
 ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్పర్వతః కపిమ్ ।
 మానుషం ధారయన్రూపమాత్మనశ్శిఖరే స్థితః ॥ 1.111 ॥
 దుష్కరం కృతవాన్కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ ।
 నిపత్య మమ శృంగేషు విశ్రమస్వ యథాసుఖమ్ ॥ 1.112 ॥
 రాఘవస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ధితః ।
 స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః ॥ 1.113 ॥
 కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః ।
 సోఽయం త్వత్ప్రతికారార్థీ త్వత్తస్సమ్మానమర్హతి ॥ 1.114 ॥
 త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ప్రచోదితః ।
 తిష్ఠ త్వం కపిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్ ॥ 1.115 ॥
 యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష సమాప్లుతః ।
 తవ సానుషు విశ్రాంతశ్శేషం ప్రక్రమతామితి ॥ 1.116 ॥
 తదిదం గన్ధవత్స్వాదు కన్దమూలఫలం బహు ।
 తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతోఽను గమిష్యసి ॥ 1.117 ॥

అస్మాకమపి సమ్భున్ధః కపిముఖ్య త్వయాస్తి వై ।
 ప్రఖ్యాతస్త్రీషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః ॥ 1.118 ॥
 వేగవన్తః ప్లవన్తో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ ।
 తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుజ్జర ॥ 1.119 ॥
 అతిథిః కిలపూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా ।
 ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునస్త్వాద్యశో మహాన్ ॥ 1.120 ॥
 త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః ।
 పుత్రస్తస్త్వైవ వేగేన సదృశః కపికుజ్జర ॥ 1.121 ॥
 పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞ పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః ।
 తస్మాత్త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్ ॥ 1.122 ॥
 పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్ ।
 తే హి జగ్ముర్దిశః సర్వా గరుడానిలవేగినః ॥ 1.123 ॥
 తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాస్సహర్షిభిః ।
 భూతాని చ భయం జగ్ముస్తేషాం పతనశంకయా ॥ 1.124 ॥
 తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః ।
 పక్షాన్ చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః ॥ 1.125 ॥

స మాముపాగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ |
 తతోఽహం సహసా క్షిప్తశ్చసనేన మహాత్మనా || 1.126 ||
 అస్మిన్ లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ |
 గుప్తపక్షసమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః || 1.127 ||
 తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యో హి మమ మారుతః |
 త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః || 1.128 ||
 తస్మిన్నేవంగతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ |
 ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహాకపే || 1.129 ||
 శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపిసత్తమ |
 ప్రీతిం చ బహుమన్యస్య ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ || 1.130 ||
 ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠః తం నగోత్తమమబ్రవీత్ || 1.131 ||
 ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం మన్యురేషోఽపనీయతామ్ |
 త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే |
 ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాన్తరే || 1.132 ||
 ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః |
 జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ || 1.133 ||

స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః |
 పూజితశ్చోపపన్నాభిరాశీర్భిరనిలాత్మజః || 1.134 ||
 అథోర్ద్వం దూరముత్కుత్య హిత్వా శైలమహార్ణవ |
 పితుః పన్థానమాస్థాయ జగామ విమలేఽమ్బరే || 1.135 ||
 భూయశ్చోర్ద్వగతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్ |
 వాయుసూనుర్నిరాలమ్బే జగామ విమలేఽమ్బరే || 1.136 ||
 తద్ద్వితీయం హనూమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ |
 ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః || 1.137 ||
 దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా |
 కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః || 1.138 ||
 ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్పగద్గదమ్ |
 సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః || 1.139 ||
 హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోస్మి తే భృశమ్ |
 అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య యథాసుఖమ్ || 1.140 ||
 సాహ్యం కృతం తే సుమహద్విక్రాన్తస్య హనూమతః |
 క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి || 1.141 ||

రామస్యైష హి దూత్యేన యాతి దాశరథీర్హరిః ।
 సత్క్రియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా ॥ 1.142 ॥
 తతః ప్రహర్షమగమద్విపులం పర్వతోత్తమః ।
 దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుమ్ ॥ 1.143 ॥
 స వై దత్తవరశ్చైలో బభూవావస్థితస్తదా ।
 హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్ ॥ 1.144 ॥
 తతో దేవాస్సగన్ధర్వాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
 అబ్రువన్సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరమ్ ॥ 1.145 ॥
 అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి ।
 హనూమాన్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర ॥ 1.146 ॥
 రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమమ్ ।
 దంష్ట్రాకరాళం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభస్పమమ్ ॥ 1.147 ॥
 బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమమ్ ।
 త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి ॥ 1.148 ॥
 ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభిసత్కృతా ।
 సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః ॥ 1.149 ॥

ఏకృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహమ్ ।
 ప్లవమానం హనూమన్తమావృత్యేదమువాచ హ ॥ 1.150 ॥
 మమ భక్షః ప్రదిష్ఠస్త్వమీశ్వరైర్వానరర్షభ ।
 అహం త్వా భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్ ॥ 1.151 ॥
 ఏవముక్తస్సురసయా ప్రాంజలిర్వానరర్షభః ।
 ప్రహృష్టవదనః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 1.152 ॥
 రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్ ।
 లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్యో చాపి భార్యయా ॥ 1.153 ॥
 అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః ।
 తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ ॥ 1.154 ॥
 తస్యాస్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ ।
 కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని ॥ 1.155 ॥
 అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ ।
 ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశ్చణోమి తే ॥ 1.156 ॥
 ఏవముక్తా హనూమతా సురసా కామరూపిణీ ।
 అబ్రవీన్నాతివర్తేన్నాం కశ్చిదేష వరో మమ ॥ 1.157 ॥

తం ప్రయాంతం సముద్వీక్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్ |
 బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హనూమతః || 1.158 ||
 ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ |
 వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా || 1.159 ||
 వ్యాదాయ వక్త్రం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః |
 ఏవముక్తస్సరసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః || 1.160 ||
 అబ్రవీత్కురు వై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసే |
 ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధో దశయోజనమాయతః || 1.161 ||
 దశయోజనవిస్తారో బభూవ హనుమాంస్తదా |
 తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతమ్ || 1.162 ||
 చకార సురసాచాస్యం వింశద్యోజనమాయతమ్ |
 తాం దృష్ట్వా విస్తృతాస్యాం తు వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ || 1.163 ||
 హనూమాంస్తు తతః క్రుద్ధస్త్రింశద్యోజనమాయతః |
 చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్తథోచ్చితమ్ || 1.164 ||
 బభూవ హనూమాన్వీరః పంచాశద్యోజనోచ్చితః |
 చకార సురసా వక్త్రం షష్టియోజనమాయతమ్ || 1.165 ||

తథైవ హనూమాన్ వీరః సప్తతీయోజనోచ్చితః |
 చకార సురసా వక్త్రం అశీతీయోజనాయతమ్ || 1.166 ||
 హనూమానచలప్రఖ్యో నవతీయోజనోచ్చితః |
 చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతమ్ || 1.167 ||
 తద్భ్రష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ |
 దీర్ఘజిహ్వాం సురసయా సుఘోరం నరకోపమమ్ |
 సుసంక్షిప్యాత్మనః కాయం బభూవాంగుష్మమాత్రకః || 1.168 ||
 సోఽభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాజవః |
 అన్తరిక్షే స్థితః శ్రీమాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ || 1.169 ||
 ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే |
 గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్వరస్తవ || 1.170 ||
 తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చన్ద్రం రాహుముఖాదివ |
 అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్ || 1.171 ||
 అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ |
 సమానయస్వ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా || 1.172 ||

తత్త్వతీయం హనూమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ ।
 సాధు సాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసుస్తదాహరిమ్ ॥ 1.173 ॥
 స సాగరమనాధృష్యమభ్యేత్య వరుణాలయమ్ ।
 జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః ॥ 1.174 ॥
 సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే ।
 చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే ॥ 1.175 ॥
 సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః ।
 విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే ॥ 1.176 ॥
 వజ్రాశనిసమాఘాతైః పావకైరుపశోభితే ।
 కృతపుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరలంకృతే ॥ 1.177 ॥
 వహతా హవ్యమత్యర్థం సేవితే చిత్రభానునా ।
 గ్రహనక్షత్రచంద్రార్కతారాగణవిభూషితే ॥ 1.178 ॥
 మహర్షిగణగన్ధర్వనాగయక్ష సమాకులే ।
 వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే ॥ 1.179 ॥
 దేవరాజగజాక్రాన్తే చంద్రసూర్యపథే శివే ।
 వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే ॥ 1.180 ॥

బహుశస్సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వరైః ।
 జగామ వాయుమార్గే తు గరుత్మానివ మారుతిః ॥ 1.181 ॥
 ప్రదృశ్యమానస్సర్వత్ర హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
 భేజేఽమ్బరం నిరాలమ్బం లంబపక్ష ఇవాద్రిరాట్ ॥ 1.182 ॥
 ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ ।
 మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ ॥ 1.183 ॥
 అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా ।
 ఇదం హి మే మహత్సత్త్వం చిరస్య వశమాగతమ్ ॥ 1.184 ॥
 ఇతి సంచింత్య మనసా ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ ।
 ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చింతయామాస వానరః ॥ 1.185 ॥
 సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః ।
 ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే ॥ 1.186 ॥
 తిర్యగూర్ణమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తతః కపిః ।
 దదర్శ స మహత్సత్త్వముత్థితం లవణామ్భసి ॥ 1.187 ॥
 తద్దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననమ్ ।
 కపిరాజేన కథితం సత్త్వమద్భుతదర్శనమ్ ॥ 1.188 ॥

ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః ।
 స తాం బుద్ధ్యార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్కపిః ।
 వ్యవర్ధత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః ॥ 1.189 ॥
 తస్య సా కాయముద్వీక్ష్వ వర్ధమానం మహాకపిః ।
 వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాళాన్తరసన్నిభమ్ ॥ 1.190 ॥
 ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ ॥ 1.191 ॥
 స దదర్శ తత స్తస్యా వివృతం సుమహాన్ముఖమ్ ।
 కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః ॥ 1.192 ॥
 స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః ।
 సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిష్పపాత మహాబలః ॥ 1.193 ॥
 ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః ।
 గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా ॥ 1.194 ॥
 తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైర్మర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః ।
 ఉత్పపాతాథ వేగేన మనస్సంపాతవిక్రమః ॥ 1.195 ॥
 తాం తు దృష్ట్వా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ ।
 స కపిప్రవరో వేగాద్వృధే పునరాత్మవాన్ ॥ 1.196 ॥

హృతహృత్పా హనూమతా పపాత విధురాంభసి ।
 తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్వ సింహికామ్ ।
 భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమమ్ ॥ 1.197 ॥
 భీమమద్య కృతం కర్మ మహాత్సత్త్వం త్వయా హతమ్ ।
 సాధయార్థమభిప్రేతమరిష్టం ప్లవతాం వర ॥ 1.198 ॥
 యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ ।
 ధృతిర్హృష్టిర్మతిర్దాక్ష్యం స్వకర్మసు న సీదతి ॥ 1.199 ॥
 స తైః సంభావితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనః ।
 జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్కపిః ॥ 1.200 ॥
 ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్ ।
 యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజిం దదర్శ సః ॥ 1.201 ॥
 దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితమ్ ।
 ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ ॥ 1.202 ॥
 సాగరం సాగరానూపం సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్ ।
 సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్ ॥ 1.203 ॥

స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్ ।
 నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిమ్ ॥ 1.204 ॥
 కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్వైవ రాక్షసాః ।
 మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహాకపిః ॥ 1.205 ॥
 తతః శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసన్నిభమ్ ।
 పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ ॥ 1.206 ॥
 తద్రూపమతిసంక్షిప్య హనుమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః ।
 త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః ॥ 1.207 ॥
 స చారునానావిధరూపధారీ పరం సమాసాద్య సముద్రతీరమ్ ।
 పరైరశక్యః ప్రతిపన్నరూపస్సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః ॥ 1.208 ॥
 తతః స లంబస్య గిరేస్సమృద్ధే విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే ।
 సకేతకోద్దాలకనాళికేరే మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా ॥ 1.209 ॥
 తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం
 సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని ।
 కపిస్తు తస్మిన్నిపపాత పర్వతే
 విధూయ రూపం వ్యథయన్మృగద్విజాన్ ॥ 1.210 ॥

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం
 బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినమ్ ।
 నిపత్య తీరే చ మహోదధేస్తదా
 దదర్శ లంకామమరావతీమివ ॥ 1.211 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
 ప్రథమస్తంభః**